

Examen VMBO-KB
2006

tijdvak 2
dinsdag 20 juni
9.00 – 11.00 uur

GESCHIEDENIS EN STAATSINRICHTING CSE KB

Gebruik het bronnenboekje.

Dit examen bestaat uit 36 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 52 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten maximaal behaald kunnen worden.

● **Meerkeuzevragen**

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

DE INDUSTRIËLE SAMENLEVING IN NEDERLAND

- 2p ○ 1 Vóór en na 1850 werden in Nederland producten gemaakt. Door de Industriële Revolutie veranderde er veel. Daarover gaan de volgende uitspraken:
- 1 Er is sprake van beperkte productie met een hoge kwaliteit.
  - 2 Er is sprake van een vakman die het product van het begin tot het einde maakt.
  - 3 Er is sprake van een werknemer die aan een klein deel van het eindproduct werkt.
  - 4 Er is sprake van massaproductie in zo weinig mogelijk tijd.
- Welke twee kenmerken horen bij de periode **vóór** en welke twee bij de periode **tijdens** de Industriële Revolutie?

Doe het zo:

periode vóór de Industriële Revolutie: ... (vul twee nummers in)

periode tijdens de Industriële Revolutie: ... (vul twee nummers in)

Gebruik bron 1.

- 1p ● 2 Voor welke periode in de Nederlandse geschiedenis is deze foto kenmerkend?
- A 1780-1800
  - B 1840-1860
  - C 1900-1920
  - D 1960-1980

Gebruik bron 2.

- 2p ○ 3 Hieronder staan vier misstanden:
- a lage lonen
  - b lage of geen opleiding
  - c veel lawaai op de werkvloer
  - d vermoeiend werk
- Welke misstand hoort bij welke zin uit het gedicht?

Doe het zo:

Misstand a is terug te vinden in regel ... (vul regelnummer in).

(enz. tot en met misstand d)

Gebruik bron 3, 4 en 5.

- 2p ○ 4 drie vakbonden:
- a een protestantse vakbond
  - b een rooms-katholieke vakbond
  - c een socialistische vakbond
- Welke vakbond hoort bij welke bron? **Let op!** Ieder nummer mag maar één keer gebruikt worden.

Doe het zo:

Vakbond a hoort bij bron ... (vul nummer in).

(enz. tot en met c)

- 2p ○ 5 Rond 1900 was het percentage van de beroepsbevolking dat in de landbouw werkzaam was 31%. Honderd jaar later was dat 4%. Ondanks die daling is de landbouwproductie toch gestegen.
- Geef **twee** verklaringen voor deze productiestijging.

- 2p ○ **6** *Gebruik bron 6.*
 → Noem één onderdeel uit de bron dat aangeeft dat de schilder optimistisch was over de toekomst. Leg je keuze uit.
Doe het zo:
 één onderdeel uit de bron: ..., want ... (volgt uitleg)
- 1p ○ **7** *Gebruik bron 7, 8 en 9.*
 De drie bronnen gaan over de ontwikkeling van het personenvervoer.
 → Zet de foto's in de juiste tijdvolgorde, van vroeger naar later.
Doe het zo:
 eerst bron ..., dan bron ... en ten slotte bron ... (vul nummers in)
- 1p ● **8** *Gebruik bron 10.*
 Alle drie de vrouwen zijn afkomstig uit dezelfde sociale laag.
 Welke sociale laag is dat?
A de arbeidersklasse
B de gegoede burgerij
C de ondernemers
D de rijke boeren
- 1p ● **9** vier uitspraken:
 1 Als je voor een dubbeltje (= 10 cent) geboren bent, word je nooit een kwartje (= 25 cent).
 2 Het hoort dat de zoon van een arbeider later óók arbeider wordt.
 3 Met een betere opleiding kom je hogerop in de samenleving.
 4 Wanneer je meer geld verdient, krijg je meer aanzien.
 Bij welke twee uitspraken is er sprake van sociale mobiliteit?
A uitspraak 1 en 2
B uitspraak 2 en 3
C uitspraak 3 en 4
D uitspraak 4 en 1
- 1p ○ **10** In het midden van de jaren vijftig van de vorige eeuw was er een tekort aan arbeidskrachten.
 → Geef één reden waarom het toch moeilijk bleef om gehuwde vrouwen over te halen tot betaald werken buitenshuis.
- 1p ● **11** *Gebruik bron 11.*
 De stofzuiger wordt aangeprezen als een goed product.
 Welke andere reden om de stofzuiger te kopen is af te leiden uit de bron?
A Je bezit iets unieks; er zijn maar twintig van deze stofzuigers gemaakt.
B Je kunt als man sneller klaar zijn met je huishoudelijk werk.
C Je steunt hiermee de emancipatie van de huisvrouw.
D Je stimuleert hiermee de Nederlandse economie.
- 2p ○ **12** *Gebruik bron 12.*
 Om geaccepteerd te worden door andere mensen kunnen factoren zoals afkomst, beroep, gedrag en opleiding een rol spelen.
 → Welk advies zou de redactie van Margriet **in de jaren vijftig** aan Anja hebben gegeven? Maak gebruik van één van de bovengenoemde factoren. Verklaar je keuze.
Doe het zo:
 Anja kan hem vragen iets te doen aan ... (vul een factor in), want ... (geef verklaring).

- 2p ○ 13 enkele beweringen over gastarbeiders in de jaren zestig:
- 1 Gastarbeiders hadden vakkennis die onmisbaar was voor het industrialisatieproces in Nederland.
  - 2 Gastarbeiders kwamen ongeschoold werk verrichten waar veel Nederlanders geen zin in hadden.
  - 3 Gastarbeiders waren in Nederland hard nodig om het tekort aan arbeidskrachten op te vangen.
  - 4 Gastarbeiders waren politieke vluchtelingen die in Nederland gastvrij werden ontvangen.
- Vul per bewering in of deze **juist** of **onjuist** is.
Doe het zo:
Bewering 1 is ... (vul in: juist of onjuist).
(enz. tot en met bewering 4)
- Gebruik bron 13.*
- 1p ○ 14 De bron laat enkele gevolgen van de welvaartsgroei zien.
→ Noem één gevolg.
- Gebruik bron 14.*
- 1p ○ 15 → Is dit affiche gemaakt **vóór** of **na** de invoering van de Mammoetwet? Verklaar je keuze met één gegeven uit het affiche.
Doe het zo:
Dit affiche is gemaakt **vóór** / **na** (maak een keuze) de invoering van de Mammoetwet, want ... (geef verklaring).
- 1p ○ 16 Uitspraak: De invoering van de studiefinanciering heeft het mogelijk gemaakt dat kinderen uit de lagere sociale milieus hogerop komen in de Nederlandse samenleving.
→ Is deze uitspraak **juist** of **onjuist**? Geef een argument voor je keuze.
Doe het zo:
Deze uitspraak is juist / onjuist (maak een keuze), want ... (geef een argument).
- 1p ● 17 In welke sector is het grootste deel van de Nederlandse beroepsbevolking werkzaam aan het **einde van de 20e eeuw**?
- A bouwnijverheid en industrie
  - B handel en transport
  - C landbouw en visserij
  - D overheid en commerciële dienstverlening
- 1p ○ 18 Allochtonen van niet-westerse afkomst maken tegenwoordig ongeveer tien procent van de Nederlandse bevolking uit. Zij zijn echter nauwelijks vertegenwoordigd in de top van het bedrijfsleven of de overheid. Etniciteit heeft dus invloed op de sociale mobiliteit in Nederland.
→ Was dat honderd jaar geleden ook al zo? Verklaar je keuze.
Doe het zo:
Toen had etniciteit **ook al** / **nog geen** (maak een keuze) invloed op de sociale mobiliteit, want ... (geef verklaring).

STAATSINRICHTING VAN NEDERLAND

- 1p ● 19 In de grondwet van 1848 werd de ministeriële verantwoordelijkheid ingevoerd. Aan wie moesten ministers **vanaf** dat moment verantwoording afleggen?
- A aan de koning(in)
  - B aan de minister-president
  - C aan de regering
  - D aan het parlement

Gebruik bron 15.

- 1p ● 20 Welke onderzoeksvraag kan beantwoord worden met behulp van de bron?
- A Hoe dacht Thorbecke over andere politieke stromingen?
  - B Hoe dacht Thorbecke over de politieke positie van het staatshoofd?
  - C Hoe dacht Thorbecke over de troonopvolging van het staatshoofd?
  - D Hoe dacht Thorbecke over revoluties die in veel Europese landen voor onrust zorgden?

- 2p ○ 21 **Vóór** 1848 werden leden van de Tweede Kamer gekozen door de provinciebesturen. Dat veranderde door de invoering van de grondwet van 1848.
→ Aan welke **twee** voorwaarden moesten burgers voldoen om te mogen stemmen?

- 1p ○ 22 Ondanks de grondwetswijziging van 1848 was Nederland volgens hedendaagse opvattingen nog geen volwaardige democratie.
→ Geef één reden waarom.

Gebruik bron 16.

- 1p ● 23 Welke achtergrond heeft de afgebeelde minister?
- A katholiek
  - B liberaal
  - C protestant
  - D socialistisch

Gebruik nogmaals bron 16.

- 1p ○ 24 De bron gaat over de scheiding tussen kerk en staat.
→ Op welke manier is dat te zien?

- 3p ○ 25 invulopdracht over een politieke beweging:
- 1 Aan het einde van de ... (**19e / 20e**) ... eeuw kwam er een beweging op die de achtergestelde positie van vrouwen in de samenleving wilde verbeteren.
  - 2 Deze beweging werd het ... (**feminisme / liberalisme**) ... genoemd.
  - 3 Een belangrijk persoon binnen deze beweging was ... (**Aletta Jacobs / Pieter Jelle Troelstra**) ... .
  - 4 Deze persoon richtte samen met W. Drucker de ... (**Anti Revolutionaire Partij / Vereniging voor Vrouwenkiesrecht**) ... op.
- Kies telkens uit de twee mogelijkheden.

Doe het zo:

zin 1: ... (kies uit de twee mogelijkheden)
(enz. tot en met zin 4)

- 2p ○ **26** *Gebruik bron 17.*
twee omschrijvingen:
1 Deze politieke leider maakte zich sterk voor de verbetering van de positie van arbeiders door te strijden voor algemeen kiesrecht.
2 Deze politieke leider richtte de Rooms Katholieke Staatspartij op, waardoor hij de emancipatie van zijn aanhangers bevorderde.
→ Geef bij elke omschrijving aan welke politieke leider erbij hoort. **Let op!** Er blijft één politieke leider over.

Doe het zo:

Bij omschrijving 1 hoort ... (vul letter in).

Bij omschrijving 2 hoort ... (vul letter in).

- 1p ● **27** *Gebruik bron 18.*
Over welk onderdeel van de grondwetswijziging van 1917 geeft minister Cort van der Linden zijn mening?
A over de invoering van actief kiesrecht voor vrouwen
B over de invoering van de financiële gelijkstelling van openbare en bijzondere scholen
C over de invoering van het districtenstelsel
D over de invoering van het stelsel van evenredige vertegenwoordiging

- 1p ● **28** *Gebruik bron 19.*
Van welk klassiek grondrecht maken de vrouwen in de bron gebruik?
A het recht op gelijke behandeling
B het recht op gezondheidszorg
C het recht op vrijheid van godsdienst
D het recht tot vergadering en betoging

- 2p ○ **29** *Gebruik nogmaals bron 19.*
De vrouwen op de foto maken gebruik van een klassiek grondrecht.
→ Noem nog **twee** andere klassieke grondrechten waarvan deze vrouwen gebruik kunnen maken om steun voor hun standpunt te krijgen.

- 1p ● **30** *Gebruik bron 20.*
Welk **sociaal** grondrecht is te herkennen in de bron?
A het recht om te stemmen
B het recht op bestaanszekerheid
C het recht op een woning
D het recht op gelijke behandeling

- 2p ○ **31** *Gebruik bron 21.*
Drie uitspraken over de bron:
1 De bron geeft informatie over het aantal vrouwen in de Tweede Kamer aan het ... (**begin / einde**) ... van de 20e eeuw.
2 Het aantal vrouwen in de Tweede Kamer was na twintig jaar ... (**gelijk / verschillend**) ... aan het aantal mannen in de Tweede Kamer.
3 De bron geeft informatie over het aantal vrouwen in ... (**de regering / het parlement**) ... .
→ Kies per uitspraak telkens uit de twee mogelijkheden.
Doe het zo:
Bij uitspraak 1 hoort ... (kies uit de twee mogelijkheden).
(enz. tot en met uitspraak 3)

- 2p ○ **32** Hieronder staan zes beweringen over de Eerste Kamer en de Tweede Kamer:
- 1 De Eerste en de Tweede Kamer hebben het budgetrecht.
  - 2 De Eerste en de Tweede Kamer hebben evenveel leden.
  - 3 De Eerste en de Tweede Kamer hebben het recht om een wetsvoorstel af te keuren.
  - 4 De Eerste en de Tweede Kamer vormen samen de regering.
  - 5 De leden van de Tweede Kamer worden voor een langere periode gekozen dan de leden van de Eerste Kamer.
  - 6 De Tweede Kamer heeft alle rechten die de Eerste Kamer ook heeft.
- Welke **drie** beweringen zijn juist? Schrijf alleen de nummers op.

Gebruik bron 22.

- 1p ○ **33** → Van welk recht maakt deze Tweede-Kamercommissie gebruik?

Gebruik bron 23.

- 2p ○ **34** In de Tweede Kamer waren er voor- en tegenstanders van het voorstel tot verplicht afkicken.
- Noem voor beide standpunten een politiek of juridisch argument.
- Doe het zo:*
argument voorstander: ...
argument tegenstander: ...

- 2p ○ **35** Hieronder staan enkele uitspraken:
- 1 De regering kan rechters ontslaan.
  - 2 Een persoon heeft alleen recht op rechtsbijstand als hij een vaste baan heeft.
  - 3 Een rechter kan zelf ook terechtstaan voor een strafbaar feit.
  - 4 Leden van de Tweede Kamer hebben als burger dezelfde rechten en plichten als gewone burgers.
  - 5 Oudere mensen zijn belangrijker voor de wet dan jongere mensen.
- Welke **twee** uitspraken horen bij de Nederlandse rechtsstaat? Schrijf alleen de nummers op.

- 1p ● **36** In het begin van 2005 werden door de regering allerlei maatregelen bedacht om terrorisme tegen te gaan. Tot dan toe was het mogelijk een verdachte drie maanden vast te houden. Deze periode werd verlengd tot 27 maanden. Een aantal rechters in Nederland was hier erg bezorgd over.
- Wat was voor deze rechters de reden om zo bezorgd te zijn?
- A** Ze verwachtten dat ze minder werk zouden krijgen.
B Ze vonden dat er geen rekening gehouden werd met de rechten van de verdachte.
C Ze waren bang dat de Tweede Kamer niet akkoord zou gaan met dit wetsvoorstel.